

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De quarto, quinto, & sexto decalogi Præcepto II.
De septimo decalogi Præcepto. III. De octavo decalogi Præcepto. IV. De
Ecclesiae Præceptis. V. De Sacramentis in genere & quibusdam in specie.
VI. De Pœnitentia. VII. De Matrimonio

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Sectio IV. De Redintegratione matrimonii ejusque dissolubilitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53587)

SECTIO IV.

DE

REDINTEGRATIONE MATRIMONII,
EJUSQUE DISSOLUBILITATE.

CAPUT I.

De matrimonii invalidi redintegratione.

Ex allatis haecenus impedimentis facile constat, matrimonium variis subinde modis vel illicitum, vel invalidum posse evadere; primum praestant impedimenta, quae impediunt: alterum impedimenta, quae dirimunt. Cum autem & publica utilitas, & Ecclesiae pia intentio eo collimet, ut matrimonia a fidelibus non solum valide, & licite ineantur, sed etiam ut juste & legitime inita continerentur, hinc etiam sanctissima mater Ecclesia, ut tam bono publico communis, quam bono privato conscientiae prospiciat, clementiam suam in eo vel maxime ostendit, quod cujusvis generis impedimenta, quae vel illicitum, vel nullum reddunt conjugium, tollere non dedignerentur; hunc in finem dispensationis gratiam recte petentibus elargitur: praeterea varios etiam modos, quibus matrimonium ex defectu quodam invalidum redintegraretur, subministrat.

Circa dispensationem impedimentorum dirimentium cum primis certum est, Romanum Pontificem, non in omnibus posse dispensare; dantur enim ex illis quædam, quæ juris naturalis sunt: in jure autem naturali humana potestas proprie dispensare nequit. Certum pariter est, quod in aliis, quæ sunt juris Ecclesiastici, Papa, tamquam supremum Ecclesiæ caput potestatis ordinaria solus possit dispensare; illius enim solius est dispensare, cujus solius est legem condere: sic etiam Tridentina Synodus Sess. 24. can. 3. statuit. Nihilominus ut etiam in his posterioris generis impedimentis summus Pontifex licet dispense, subesse debet gravis causa: dispensationes enim esse legum vulnera nemo ignorat.

Dicitur autem fuit, quod *Pontifex solus potestate ordinaria* in impedimentis dirimentibus possit dispensare; Doctores siquidem communiter, pie, & prudenter existimant, quod in aliquo casu extraordinario Episcopus, tamquam specialiter a summa sede delegatus dispensare possit: præterea consuetudo sic dispensandi jam pridem invaluit. Primus casus, in quo Episcopus veluti specialiter delegatus dispensare potest, videtur esse, quando impedimentum animadvertitur, antequam matrimonium contrahatur; at tamen tales circumstantiæ urgeant, ut absque gravi infamiæ nota, vel gravi scandali periculo, vel aliquo alio gravi incommodo moraliter certo nuptiarum celebratio tamdiu differri nequeat, quousque legitima dispensatio sit obtenta: non enim apparet credibile, quod in hujusmodi

modi circumstantiis summus Pontifex dispensationem sibi reservare velit (a), utpote cum talis reservatio non in ædificationem, sed in destructionem fidelium redundaret.

Alter casus, in quo Episcopo delegata videtur dispensandi potestas, habetur, quando de matrimonio jam celebrato publice constat; impedimentum vero inter conjuges, qui ambo, vel unus saltem, bona fide contraxerant, occultum est, ita quidem, ut nec conjuges sine gravi infamia, gravi scandalo, alteriusve gravis mali evidente periculo amplius separari possint, nec recursus propter certas circumstantias ad Papam, aut ejus legatum moraliter possibilis sit: in hoc sane casu Pontifex omnino irrationabiliter invitus esset circa dispensationem ab Ordinario indulgendam. Papa enimvero ignorare nequit, hanc opinionem & a Theologis doceri, & ab Episcopis in praxim deduci: cum ergo nec sententiæ isti, nec praxi illius contradicat, hujus doctrinæ silentio suo subscribere censetur (b).

Com-

(a) Benedictus XIV. in suo nunquam satis laudando opere de Synodo dioecesana lib. 7. cap. 31. fol. 572. ad propositum nostrum ita scribit: *Præsumendum est, summum Pontificem delegare Episcopo potestatem dispensandi, quam requisitus, ei certe non esset denegaturus.*

(b) Alter hic casus procedit de conjugibus, quorum alter saltem bona fide contraxerit; nam si utraque pars mala fide contraxisset, aut tametli impedimentum ignorarent, denunciations ad matrimonium prærequisitas sine licentia omisissent,

Complures equidem casus hi loci afferri possent: attamen regula generalis esto, toties Episcopo dispensandi facultatem abjudicari non posse, quoties vel de impedimentis occultis, vel de accessu ad Pontificem moraliter impossibili, vel denique de morali certitudine gravium inconvenientium ex dilatione prævisorum agitur in talibus siquidem circumstantiis pro Episcopo potestate stat inconcussa præsumptio.

Legitimas dispensandi in impedimentis dirimentibus causas nonnulli auctores tribuunt in duas classes; prima continet illas, quæ ex se graves, & sufficientes sunt: altera eas refert, quas ut graves, & obtinendæ dispensationi proportionatas causas stylus Romanæ curiæ describit. Primi generis causæ comuniter allegantur sequentes. 1. Reconciliatio familiarum inter se valde ac diu discordantium. 2. Difficultas maxima intra regionem sponsum vel sponsam aqualem inveniendi. 3. Propagatio familiæ illustri intra eundem sanguinem. 4. Conservatio ampliarum Ditionum, ingentiumque opum in eadem prosapia. 5. Insigne promeritum de Ecclesia. 6. Grandis oblatio pecuniarum ad aliquod opus valde pium erogandarum. 7. Eradicatio infamiæ, seu magni scandali.

plures Theologi putant, recurrendum esse ad Pontificem, & veram in hac hypothese manere reservationem; sicut enim fundate conicitur, Pontificem in casu bonæ fidei saltem unius ex contrahentibus annuere, ita prudenter creditur, quorundam fraudi & iniquitati eundem non favere.

Ex hisce quidem causis aperte colligi potest, quod circa impedimenta matrimonii facilius cum Nobilibus, ac opulentis dispensari soleat, quam cum pauperibus: hoc tamen vitio acceptionis personarum neutiquam vertendum est; hæc namque dispensandi facilitas non præcise ex tali vel tali statu hominum, sed ex gravi motivo oritur, eoquod nimirum ipsi Ecclesiæ quam plurimum expediat, habere personas hujusmodi erga se bene affectas, ex quarum insigni favore non modicas ad Dei gloriam utilitates procurare solet: præterea bono publico, etiam civili summopere prodesse censetur, si divitiæ in illustri quodam stemmate conferrentur, nec in plures familias dispergantur, quarum nulla deinceps valeat tanta in publicis necessitatibus bono communi subsidia elargiri.

Causæ secundi generis enarrantur istæ. 1. Si inter Oratores dispensationem super gradus consanguinitatis petentes copula intercesserit, quæ si habita fuerit ex intentione dispensationis eo facilius obtinendæ, id exprimi debet; quia tunc dispensatio difficilius conceditur, & gravior pœnitentia imponitur: quod si vero hæc circumstantia omittatur, dispensatio est invalida. 2. Si sit vehemens suspicio copulæ ex nimia familiaritate inter Oratores. 3. Est ætas puellæ excedens vigesimum quartum annum, & hæc de causa manentis innuptæ. 4. Angustia loci, qualis in pagis, parvisque oppidis habetur, ubi incolæ fere omnes inter se vinculo consanguinitatis, aut affinitatis alligantur. 5. Periculum hæreseos in

Vicinia Hæreticorum. Ex his ergo quinque causis una plerumque in petitione dispensationis exprimitur; si tamen his prætermisissis exprimitur aliæ, & Papa in dispensatione, omisissis causis, quæ expressæ fuerant, unam ex quinque elatis exprimat; idcirco dispensatio invalida non est, sed præsumitur, quod licet causa ab Ore rore intimata sit iudicata sufficiens, exinde in dispensatione non sit allegata, quia non est de stylo curiæ: tamen si proin causa in rescripto dispensationis expressa non subsisteret, valida nihilominus dispensatio foret, dummodo causa in petitione expressa subsistat (a).

Circa modum redintegrandi matrimonia, quæ occurrente impedimento dirimente invalide sunt celebrata.

(a) Plura, circa dispensationem, ut licita sit ac valida, in tractatu de legibus pertractari solent; hic loci adhuc breviter quædam sedulo notanda restant: 1. Ad valorem dispensationis præcipue circa impedimenta requiritur, ut motivum & verum sit, & adhuc, dum dispensatio obtinetur, subsistat. 2. Ut in petitione nihil eorum omittatur, quæ vel a jure vel a curiæ scriptis postulatur. 3. Ut nihil retineatur, propter quod dispensatio aut nullo, aut nonnisi limitato modo concederetur; hinc non solum gradus consanguinitatis aut affinitatis, sed & copula, si qua præcessit, exprimenda est; dein si matrimonium sit attentatum aut omnino jam contractum, & denunciations factæ, vel omisissæ: denique plura forte ejusdem vel diversæ rationis impedimenta Oratores ligent. Plurimæ equidem dantur dispensationes: ast raro reapse validæ, vel omnino licitæ inveniuntur.

celebrata, plurimæ, eæque graves admodum difficultates sese ingerunt, his ut, quantum fieri potest, satisfiat, sequentem tradimus doctrinam. *1mo.* Si matrimonio jam contracto impedimentum obstat, quod & ex se occultum est, & nulli manifestationis periculo subjacet, ad illud redintegrandum, omiſſa omni ſolemnitate, ſufficit, ut ſublato impedimento inter conjuges conſenſus renovetur; Tridentina etenim lex ex una parte caſum hunc non comprehendit, & ex altera parte non obſtante hoc caſu finem ſuum conſequitur, qui eſt, ut de celebrato matrimonio publice conſtet: iſtud autem reapse conſtat, quando defectus eſt occultus, ita, ut non poſſint, viventibus illis conjugibus aliæ nuptiæ contrahi. Aſt ſi impedimentum aut ex ſe notorium, aut proximo revelationis discrimini obnoxium ſit, tunc ſane conſenſus horum conjugatorum coram Parocho & teſtibus renovari debet; lex namque præſati Concilii non alio modo ſuum intentum in caſu propoſito fortiri poſſet, eoquod valor matrimonii publice & ſufficienter non probaretur: quia probato ſemel impedimento alter conjux, ſi revalidatio tantum occulte fieret, a novo ineundo matrimonio impediri nequiret.

2do. Si matrimonium, antea ſolemniter celebratum, ex defectu veri conſenſus in utroque conjuge fuit invalidum, tunc uterque conjux novum conſenſum libere præſtare, eumque ſigno exteriori invicem manifeſtare debet; ſi vero ex defectu veri conſenſus in uno conjugum invalidum fuerit, juxta S. Thomam *quæſt. 47.*
Sup.

Supplem. art. 4. S. Bonaventuram, Sotum, Navarum, & Paludanum, ad illud revalidandum sufficit, si ille, qui sine vero consensu contrahendo, signo quodam exteriori consensum manifeste, maritali saltem affectu copulam petendo: in altero autem conjuge nec notitia de tali defectu, nec renovatio consensus requiritur, eoquod consensus verus a parte inscia, & ex se legitime contrahente præstitus, adhuc habitualiter seu moraliter perseverare præsupponatur. Nec obstat, quod incertum sit, an pars altera consensus suum sub eo tempore non revocavit: si enim conjugaliter vixerint, tamdiu consensus datus perseverare jure præsumitur, quamdiu eundem fuisse retractatum certo non constat. Nihilominus nemo ambigit, & tutius, & melius esse, si ejusmodi conjux, qui ex defectu veri consensus nulliter contraxit, cauta dexteritate procuret, ut etiam pars impedimenti ignara consensus retractaret, dummodo periculum absit, ne de non præstito consensu suspicionem moveat, & exinde separatio, quæ scandalum pariat, oriatur.

3tio. Si matrimonium ex quovis alio impedimento dirimente nullum sit, ad hoc ut redintegretur, plura requiruntur. 1. Petenda est dispensatio. 2. Priusquam hæc obtineatur, pars nullitatis conscia nullo modo reddat debitum, & multo minus petat, cum revera non sint conjuges. 3. Uterque conjux novum consensum præstare, eumque signo exteriori exprimere debet, cum anterior utriusque consensus fuerit nullus, utpote inter personas ad contrahendum he-

hendum inhabiles; præterea in referipto dispensationis semper referuntur verba isthæc: *Ut conjux de nullitate prioris consensus certioretur, sed ita caute, ut latoris delictum nusquam detegatur.* Ratio autem hujus faciendæ manifestationis est; quia alioquin pars impedimenti inscia, novum consensum non eliceret, sed ratificaret ab initio datum, qui, cum nullus fuerit, ratificari nequit: igitur certior reddi debet, & quod prior consensus nullus fuerit, & quod propterea novus sit præstandus.

In ejusmodi casu, ubi inter conjuges mutuus, isque fervidus persistit amor, circa reparandum ab utraque parte consensum, non magna admodum difficultas habetur; ast ubi conjugalibus affectus vel numquam vehemens fuit, vel a longo jam tempore refriguit, tunc certe renovandi consensus modus se prodit intricatissimus: varios equidem modos solvendi nodum hunc gordium Theologi subministrant, attamen res tanta sagacitate est pertractanda, ut nec crimen detegatur, nec scandala separationis exurgant. Cum vero hæc, & alia gravissima mala vix ac ne vix in hypothesi, amoris conjugalibus mutuo extincti præcaveri possint, hinc si id genus conjugati ob invincibilem impedimenti ignorantiam in bona fide cohabitent, & aliunde mala plurima prudenter omnino timeantur, Confessarii nullitatem matrimonii propalare caveant, & ad majora mala evitanda tales uxoratos in bona fide relinquunt; si vero ignorantia invincibilis circa impedimentum non adsit, ex ipsis conjugum circumstantiis

ma-

matura discretionē modum restaurandi consensus, & manifestandæ nullitatis Confessores expiscari fatagant: modum sufficientem si non inveniunt, rem Deo precibus comendent, & Ordinarium, vel ejus generalem Vicarium, vel viros doctos consulant (a).

CAPUT II.

De dissolubilitate matrimonii consummati.

Matrimonium consummatum, si & licite & valide initum fuerit, jure naturali esse indissolubile, cum Doctore Angelico *Supplem. quæst. 67. art. 2.* universa Theologorum corona docet: solutio enim ipsius repugnat divinæ institutioni, cum institutum sit ad significandam Christi cum Ecclesia unionem: hæc autem omnino indissolubilis est. Repugnat pariter ista solutio finibus matrimonii, legitimæ videlicet prolis susceptioni, convenienti ejusdem educationi, & fidei conjugum ipsorum conjunctioni. Matrimonium hoc non minus jure divino esse indissolubile, indicant illa Christi verba, quæ *cap. 19. Matthæi* leguntur.

(a) Si unquam, in his certe difficilimis casibus cautissime procedendum, nec proprio, licet docto, & perito, judicio facile fidendum: ubi enim summi, iique in disciplinis Theologicis versatissimi Viri difficultatem prorsus arduam fatentur, qua fronte illi, qui tribus vel quatuor annis Theologiæ addiscendæ operam navarunt, in danda resolutione aut faciles, aut pervicaces se ostendere præsumunt, ubi & propria & penitentis æterna salus tam graviter periclitatur?

leguntur: *Quod Deus conjunxit, homo non separet.* Id ipsum Paulus 1. Corinth. c. 7. attestatur. Denique jure Ecclesiastico firmari eandem indissolubilitatem, sacri canones satis aperte eloquuntur. Nulla proin humana potestas matrimonium consummatum solvere quoad vinculum potest; dictum est: *Solvere quoad vinculum.* Illud enim *quoad thorum solvi, & verum inter conjuges divortium ex gravibus causis ab Ecclesia institui posse constat.*

Utut vero tanta sit matrimonii consummati quoad vinculum indissolubilitas, a Deo tamen illud solvi posse non est dubium; licet enim Deus circa prima juris naturalis principia dispensare nequeat, eoquod oppositum illis sit intrinsece, & absolute malum, quod ab infinita justitia permitti non potest ut licitum: dispensare nihilominus valet circa secunda juris naturalis præcepta, ad quæ juxta divum Thomam matrimonii indissolubilitas pertinet. Non obest profecto facta jam mutua corporum traditio: quia cum Deus sit supremus, & absolutus omnium creaturarum, omniumque earundem jurium Dominus, conjugale jus, quod invicem in corpus alterius habent, ab ipsis auferre, & in alium transferre potest. Neque obstant mala alias ex ejusmodi solutione nasci solita: quia, cum infinitæ potestatis sit, ea omnia facile impedire aut omnino tollere potest. Quam parum vero Theologi ambigunt de potestate divina circa solvendum matrimonii etiam consummati vinculum, tam acriter disceptant, utrum vel quomodo Deus seu

in antiqua, seu in nova lege circa ejusmodi dissolutionem dispensaverit; in lege antiqua difficultatem inducere famosus ille repudii libellus videtur: in lege nova controversiam matrimonia infidelium ad fidem converforum ingerunt in casu, quo pars una in errore infidelitatis perseverat.

Quantum ad *primum*, quaeritur, utrum, sicut judæis polygamia in lege veteri ex Dei dispensatione fuit licita, sic etiam repudium ipsi licitum fuerit, ita, ut viris, uxoribusque repudiatis nova cum aliis connubia licite iniri poterint; Durandus, Scotus, Paludanus, Cajetanus, & Abulensis repudium Judæis non permittunt, sed etiam licitum fuisse arbitrantur: econtra Magister sententiarum, alique plurimi Doctores tenent, repudium Judæis numquam licuisse, sed ipsis impune solum fuisse permissum, ita, ut non a culpa, sed a pœna adulteris debita esset immunes (a).

Poste-

(a) Doctor Angelicus loco superius citato *art. 3.* circa hanc quaestionem problematice procedit. Super usum libelli repudii converforum a Judaismo ad Catholicam fidem *Benedictus XIV.* anno 1747. 16. *calend. Octob.* specialem Bullam: *Apostolici Ministerii munus*: edidit. In hac primo refert, quosdam Judæorum ad veram fidem converforum uxoribus in Judaismo persistentibus libellum repudii mittere; dein declarat, quod licet istud in lege veteri permissum fuisset, in nova tamen lege sit prohibitum: denique decernit, ut deinceps Judæi ad alias nuptias non transeant, nisi uxores in errore pertinaces pacifice cohabitare recusarint. Contrarium facientes severis pœnis mulctandos esse præcipit.

Posterior sententia satis fundate erui posse videtur ex responso Christi ad Phariseos, quod cap. 19. Matthæi sic legitur: Qui respondens ait eis: non legistis, quia qui fecit hominem ab initio, masculum & fœminam fecit eos? & dixit: Propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una. Itaque jam non sunt duo, sed una caro. Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet. Dicunt illi; Quid ergo Moyses mandavit dare libellum repudii, & dimittere? Ait illis: Quoniam Moyses ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere uxores vestras: ab initio autem non fuit sic. Animadvertendum est dixisse Phariseos, Moyses mandavit, Christum autem dixisse Moyses permisit, tamquam minus malum, ut majus malum vitaretur, nempe uxoris occisio, quam uxoribus infensi mariti facile commisissent. Hoc quoque sensu permissum erat Judæis, ut extraneis fœnerarentur: Non fœneraberis fratri tuo, sed alieno. Sanctus Augustinus Christi verba explicans ait: Dictum est, quicumque dimiserit uxorem suam, det illi libellum repudii. Qui præcepit dari libellum repudii, non hoc præcepit, ut uxor dimittatur, sed ut dimittere volens det libellum repudii, ut iracundiam temerariam projicienti uxorem libelli cogitatio temperaret (lib. 1. de Serm. Dom. in monte cap. 14.). Eodem sensu dixit sanctus Hieronymus: Moyses libellum repudii dari jussit, non dissidium concedens, sed auferens homicidium.

Porro id ob graves tantum causas erat permissum. In Deuteronomio sic inquit Deus: *Si acceperit homo uxorem, & habuerit eam, & non invenerit gratiam ante oculos ejus propter aliquam sceditatem, scribat libellum repudii, & dabit in manu illius & dimittet eam de domo sua (cap. 24.)*. Eodem in libro ista leguntur: *Si duxerit vir uxorem, & postea odio habuerit eam, quæsieritque occasiones, quibus dimittat eam, obijciens ei nomen pessimum, & dixerit: Uxorem hanc accepi, & ingressus ad eam non inveni virginem (cap. 22.)*. Ex his duobus textibus inferatur, non solum mariti odium aut iracundiam cessant fuisse, cur permitteretur repudium, sed ob istas quoque causas illud permissum. Hæ causæ apud Ethnicos non minus, quam apud Judæos erant, adulterium, veneni suspicio, lepra, mores corrupti, insignis corporis deformitas, hisque similia.

Quantum ad *secundum* communis quidem videtur Theologorum sententia, matrimonii consummati vinculum in nova etiam lege solvi posse, in hoc saltem unico casu, quo conjux infidelis in suo errore perseverans cum altero conjugate ad veram fidem converso pacifice, & sine contumelia salvatoris cohabitare nolit: tunc enim pars fidelis ad alias nuptias transire poterit. Privilegium hoc dicunt Doctores in favorem veræ Religionis a Christo fuisse concessum, & istis Apostoli verbis intimatum: *Quod si infidelis discedit, discedat; non enim servituti subjectus est frater, aut soror in hujusmodi (I. Corinth. 7.)*

Tali autem privilegio pars fidelis uti licite non potest, nisi pars altera infidelis ad pacificam cohabitationem invitata sine contumelia Salvatoris cohabitare nolit. Ita expresse statuit *Innocentius III.* in illo famoso capitulo quando de divortis (a).

Vinculum porro matrimonii consummati in casu proposito juxta sententiam magis receptam non solvitur, antequam pars fidelis aliud contraxit: unde si infidelis contrahat aliud matrimonium, & postea convertatur, ad priorem conjugem fidelem inuictum redire debet. Si autem vir infidelis, qui convertitur plures habeat uxores, illam retineat, si pacifice cohabitare velit, quam primam duxit; cum hac enim dumtaxat valide contraxit; quia in præfenti Religionis statu post adventum Christi supremi omnium Domini, ejusque declarationem, matrimonium ab ipso reductum fuit ad primæyam sui institutionem, ut unus uni conjungatur.

Extra

(a) Si conjux infidelis lateat, vel absit, ita ut circa pacificam cohabitationem interpellari non possit, dispensatio summi Pontificis erit necessaria; illius enim est declarare, an in quibusdam circumstantiis desinat obligare præceptum divinum, quo prædicta interpellatio ante rescissionem matrimonii videtur esse injuncta. Sic in causa quadam Florentina anno 1722. die 17. Januarii sacra Congregatio Concilii decidit. Idcirco Benedictus XIV. anno 1745. die 6. Januarii Constitutionem edidit, *In suprema*, qua sedis Apostolicæ in dominio Venetorum pro tempore existentis facultatem

Extra hunc casum conjugis infidelis ad fidem conversi, altera parte in errore perdurante, nec pacifice cohabitare volente non datur alius casus, in quo vinculum matrimonii consummati valide contracti dissolvi possit. Ita statuit sacra Synodus Tridentina definiens: *Si quis dixerit propter hæresim, aut molestam habitationem, aut affectatam absentiam a conjuge, dissolvi posse matrimonii vinculum, anathema sit.* Et *Can. 7.* *Si quis dixerit, Ecclesiam errare, cum docuit, & docet juxta Evangelicam & Apostolicam doctrinam propter adulterium alterius conjugum, matrimonii vinculum non posse dissolvi; & utroque vel etiam innocentem, qui causam adulterii non dedit, non posse altero conjuge vivente aliud matrimonium contrahere, mæcharique eum, qui dimissa adultera aliam duxerit, & eam, qui dimisso adultero, alii nupserit, anathema sit.* Falluntur proin hæretici, qui præter casum infidelitatis alios adhuc casus, in quibus vinculum matrimonii consummati solvi possit, effingunt.

Nec Concilii definitionem enervant illa Christi verba *Matthæi cap. 19. quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mæchatur;* juxta communem namque sanctorum Patrum interpretationem verba allata sic intelligenda sunt: *quicumque dimiserit, sub-*
audi,

tem concessit dispensandi cum Neophytis in loco pio Cathecumenorum Venetiis ad fidem conversis, super interpellatione prioris conjugis in infidelitate permanentis.

audi, quoad thorum, & cohabitationem, nisi ob fornicationem mæchatur, id est, reus est mæchæ uxoris; quia (ut dixit cap. 5.), facit eam mæchari, & qui aliam duxerit, ex quavis causa, mæchatur, id est, ipse adulterando. Verba igitur illa concedunt licitam dimissionem perpetuam uxoris, quoad thorum dumtaxat, & cohabitationem, non autem quoad vinculum; ideo subdit statim, & aliam duxerit, mæchatur: si enim dimissio intelligeretur etiam quoad vinculum, aliam ducendo plane non mæcharetur.

CAPUT III.

De dissolubilitate matrimonii rati.

Matrimonium fidelium baptizatorum ratum dumtaxat (de quo supra jam egimus) seu, quod idem est, in facie Ecclesiæ licite quidem, & valide contractum, sed carnali commercio necdum consummatum per solemnem Religionis ab Ecclesia approbatæ professionem quoad vinculum dissolvitur; ita decernunt sacri canones cap. Verum: & cap. ex publico de conversione conjugatorum: ita pariter ultimum Concilium Oecumenicum Sessione 24. can. 6. definit his verbis: Si quis dixerit, matrimonium ratum, non consummatum, per solemnem professionem alterius conjugum non dirimi, anathema sit. Ratio hujus dissolubilitatis est; quia ista conditio: nisi Religionem profitear ante consummationem, jure Ecclesiastico, & forte etiam divino contractui salutem tacite addita esse censetur; hæc autem

conditio cum boni communis felicitatem, eligendi nimirum perfectiorem pro anima statum, respiciat, altera pars jus suum particulare cedere debet, eo vel maxime, quia jus illud absque ulla honestatis suæ jactura cedit.

Dicitur fuit: *Matrimonium necdum consummatum*: tempus siquidem duorum mensum conjugibus conceditur ad consummandum ex debito matrimonium, ita, ut ante istud tempus neuter ab altero ad consummandum obligari possit: elapso autem bimestri a die celebrati matrimonii debitum petenti uni parti pars altera injuste denegaret, & denegando graviter peccaret. In casu autem, quo denegationem debiti, quamvis illicite, ad plures alios menses protraheret, nec matrimonium consummaret, illudque probari posset, adhuc religionem ingredi, & sacram professionem emittere valeret.

Dicitur quoque fuit: *quoad vinculum*: religiosa enim professio ab uno conjugum valide emissa hunc habet effectum circa matrimonium ratum, ut pars altera in sæculo relicta ad secundas nuptias libere convolare possit. Nihilominus hic bene advertendum, quod parti in sæculo remanenti non liceat ad ingressum religionis ab altera parte factum quantocyus alteri nubere: solo siquidem religionis ingressu nemo sæculo moritur, & statui religioso perenniter mancipatur: sacra proin professio est expectanda.

Solubilitatem vinculi in matrimonio rato per electionem status perfectionis minime impediunt illa Christi verba: *quod Deus conjunxit, homo non separet*; ea enim intelligenda esse de matrimonio consummato satis vindicant verba, quæ immediate præcedunt: *quia jam non sunt duo, sed una caro*. Hoc utique non nisi de consummato matrimonio verificatur. Nec obstat, quod matrimonium etiam ratum conjunctionem Christi cum Ecclesia significet; duplex namque Christi cum Ecclesia conjunctio distinguitur, una per caritatem, & altera per incarnationem. Prima solubilis est, non quidem ex parte Christi, qui nobiscum semper manere cupit, sed ex parte membrorum Ecclesiæ, quæ quamprimum lethale peccatum admittunt, caritatem amittunt, adeoque a Christo separantur; hujus autem conjunctionis symbolum est matrimonium ratum: secunda conjunctio, quæ fit per incarnationem, insolubilis est & ex parte Christi, & ex parte membrorum Ecclesiæ, hujusque conjunctionis symbolum est matrimonium consummatum. Si uxor intra bimestre debitum denegat ex eo, quod religionem ingredi eamque profiteri revera cogitet, interea autem a marito opprimitur, privilegio ingrediendi & profitendi religionem inter viduas non privatur; nemo etenim sine sua culpa, & multo minus per injuriam alterius jure suo privandus est: maritus vero tale quid agendo contra justitiam gravissime peccat, & propterea facta etiam uxoris professione ad contrahendum aliud matrimonium liber non remaneret, eoquod ipse, quantum est ex parte sua,

Q 9 4

illud

illud consummavit, & consequenter vinculum indissolubile subit (a).

Disputant Theologi, an conjux alteri petenti debitum denegare istud possit, ad merum finem jure suo utendi, quin de profitenda religione reapse cogitet? affirmant hoc nonnulli ex eorum ratione: quia forte eo tempore a Deo ad statum religiosum vocabitur. Negant alii plures, & quidem longe probabilius, quia privilegium negandi debitum ex solo motivo subeundæ Religionis concessum est. Hoc autem vel maxime verum est, si de Religionis ingressu nihil cogitur in altero conjuge, debitum petente, incontinenti periculum, gravem indignationem, aut amoris conjugalis extinctionem omnimodam prudenter prævideat, quæ inconuenientia plusquam sufficientia sunt.

Porro non obstante præfato privilegio graviter omnino peccaret, qui cum hoc positivo animo infra bimestre Religionem ingrediendi, & interea debitum negandi matrimonium iniret, tum quia in circumstantia valde notabili altera pars contrahens injuste decipitur: tum quia gravatur notabilissimo incommodo expectandi per integrum annum, donec alter profiteatur:

(a) Doctrina hæc locum habet, si in allato casu uxor violentæ sui oppressioni reuera, & serio, quantum potest, resistat; si enim non resistat, in consummationem matrimonii & ipsa consentisse, & privilegio ineundæ Religionis renunciasse censetur: æque proin ac vir vinculum indissolubile subit.

tum denique quia si Religionem ingrediens non profiteatur, adeoque ad conjugem relictum redire compellatur, extinctus amor conjugalis non nisi difficillime iterum resuscitari poterit. Aliud plane dicendum foret de illo conjugē, cui post celebratum rite matrimonium repente inspiratio Religionis amplectendæ insurgit: hic enim ad relata modo inconvenientia mere permissive se habet.

Posteaquam nunc explicatum est, quomodo, & quando vinculum matrimonii tam rati, quam etiam consummati dissolvi possit, paucis modo exponendum superest, quomodo aut quando remanente conjugii vinculo matrimonii dissolutio quoad thorum fieri possit, aut debeat; communiter autem duæ hujus dissolutionis legitimæ causæ allegantur, major videlicet vitæ perfectio, vel crimen alterius conjugum: major vitæ perfectio intelligitur, quando vel ambo conjuges religiosum statum eligunt, vel unus de consensu alterius Religionem ingreditur, eamque profiteatur, in quo posteriore casu pars in sæculo remanens debet emitteere votum perpetuæ castitatis, statim ac alter professionem emisit, prout statuunt sacri Canones (*cap. 4. & 8. de conversione conjugatorum*); alias enim in ingressum Religionis vere consensisse non videtur.

Quod nunc dictum est de ingressu Religionis, hoc etiam asserendum est, si vir de licentia suæ uxoris sacris Ordinibus initietur, dummodo ipsa castitatem voveat; id autem sic intelligendum est, ut, si vir sit septuagenarius, & uxor quin-

quagenaria, sufficiat, quod uxor votum castitatis perpetuæ coram testibus deponat: si vero ætatem hanc definitam necdum attigerint, præter emissum votum uxor etiam monasterium ingredi tenetur, eoquod alioquin periculis incontinentiæ non satis provideretur. Hoc autem verum est, etiamsi in casu quodam particulari id genus pericula non extarent: hæc siquidem leges non in præsumptione facti, sed in præsumptione juris fundantur. Illud pariter hic loci bene est observandum, quod vir, si de licentia uxoris ad Episcopatum promoveatur, non aliter sit assumendus, nisi illa prius ad ingressum Religionis obstringatur. Ita definiunt sacri Canones in speciali capitulo *Sane de conversione conjugatorum (a)*.

Altera causa circa ejusmodi dissolutionem quoad thorum crimen alterius conjugis habetur. Ejusmodi crimina sunt adulterium, fornicatio, bestialitas, sodomia & incestus, ob quæ a parte innocente in perpetuum licite fieri separatio potest: sic enim Jura sacra (*Tit. de Divortis*) expresse statuunt.

(a) Causa licita dissolvendi matrimonium quoad thorum pariter est votum castitatis ab utroque conjugate ex mutuo consensu emissum; antequam autem tale votum fiat, multa, & matura cum viris doctis, ac probis consultatione opus est, neque in hoc Confessarii faciles se, aut nimis credulos præbeant. Eadem, & forte longe major cum viris sapientibus, ac timoratis consultatione instituenda erit, si conjuges sine voto in statu continentiæ vivere eligant: non raro enim hæc prætextu pessima intentio delitescit.

tuunt. Quinimo maritus ad faciendum divor-
tium quandoque tenetur, si nempe uxor non re-
sipiscat, ne in crimine cum eadem participet;
ita S. Thomas (*quæst. 62. Supplem. a. 2.*) docet
his verbis: *Si autem uxorem non pœniteat, te-
netur dimittere, ne peccato consentire videatur,
dum correctionem debitam non apponit.*

Aliæ item causæ legitimæ, quæ in Jure re-
censentur, ad faciendum verum & licitum divor-
tium sufficiunt. *Prima* est, si tanta sit alterius
sævitia, ut sine periculo illi cohabitare nequeat.
Secunda, si unus conjugum fixo tempore tantam
rabiem erga alterum exhibeat, ut de gravi ali-
quo malo sibi prudenter metuere possit. *Ter-
tia*, si pars una alteri vitam reapse adimere
attentaverit. *Quarta* si unus conjugum alterum
pluries ad Deum graviter offendendum sollicitet,
ita, ut se in gravi labendi periculo constitutum
cognoscat, & alter non desistat. *Quinta* si pars
una a vera fide defecerit. Ubi propter hos casus
divortium sequitur, & dein delictum vere emen-
detur, tunc conjuges iterum conjungi, & in
sancta pace cohabitare tenentur. Cæterum di-
vortia non privato conjugum vel Confessarii ju-
dicio, sed per sententiam Judicis Ecclesiastici
fieri debent; quod si ejusmodi sententiam per
errorem latam esse compertum fuerit, juxta sa-
eros Canones (*cap. Lator Extra: de sententia,
& re judicata*) conjux, qui illam obtinuit, al-
teri conjugi reconciliari, & affectu conjugali
cohabitare tenetur.

FINIS PARTIS SECUNDÆ.

PRO